

ГРАМАТИЧНІ ЗАСОБИ ЗВ'ЯЗНОСТІ В СУЧАСНИХ УКРАЇНСЬКИХ ПІСНЯХ ЖАНРІВ ХІП-ХОП І ПОП

*А. М. Дубик, аспірант кафедри української мови,
Київський столичний університет імені Бориса Грінченка
(Київ, Україна)*

e-mail: andrii.dublik@gmail.com

ORCID: <http://orcid.org/0009-0005-0167-6787>

У статті проаналізовано граматичні засоби зв'язності в текстах двох сучасних українських пісень різних жанрів, поєднаних тематикою російсько-української війни. Питання зв'язності в піснях відіграє ключову роль для розуміння тексту слухачем. Оскільки музичні композиції є невід'ємною частиною нашого повсякденного життя, важливо розрізняти вишукані пісні і неякісні.

Мета дослідження – комплексно проаналізувати граматичні засоби вираження зв'язності в пісні жанру поп «Жовті мальви» і в композиції «Кракен» жанру хіп-хоп.

Установлено, що з-поміж розглянутих морфологічних засобів зв'язності в пісні «Жовті мальви» найбільше репрезентовані сполучники (72,7 %), далі – займенники (27,3 %), а прислівники в композиції не наявні (0 %). У «Кракені» також домінують сполучники (70,4 %), тоді як займенники й прислівники становлять 25,9 % і 3,7 % відповідно. З-поміж синтаксичних засобів у «Жовтих мальвах» найчастіше вживані однакові видо-часові форми дієслів-присудків (66,7 %), рідше – єдність місця і часу (33,3 %), а неповні речення відсутні в композиції (0 %). У «Кракені» також найбільше представлені однакові видо-часові форми дієслів-присудків (66,6 %), далі – єдність місця і часу (16,7 %) та неповні речення (16,7 %). Перспективи дослідження вбачаємо в розгляді засобів зв'язності на матеріалі корпусів текстів, зокрема жанрів хіп-хоп і поп.

Ключові слова: зв'язність, когезія, морфологічні засоби зв'язності, синтаксичні засоби зв'язності, текст.

Актуальність. У сучасному суспільстві питання зв'язності в піснях набуває особливої актуальності, оскільки сьогодні музика є одним із тих джерел, де українці черпають сили й енергію для продуктивної роботи та навчання.

Слухачі музичних композицій демонструють різноманітні смакові уподобання, виявлювані у виборі жанрів: деякі віддають перевагу поп-музиці, тоді як інші є прихильниками хіп-хопу. Для розуміння того, наскільки пісні цих жанрів є якісними з погляду лінгвістики, варто розглянути тексти таких пісень через призму категорії зв'язності як однієї з найважливіших категорій тексту.

Питання зв'язності (когезії) в сучасних українських піснях не є достатньо висвітленим. Результати нашої роботи дещо заповняють прогалини в цьому аспекті.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Українські науковці досліджували зв'язність на прикладі різних текстів: наукових [4], прозових [5], поетичних [6]. Важливою є праця Т. Чубань та Л. Кардаш, де науковці виявляють різні синтаксичні конструкції в українських народних піснях (речення прості і складні, поширені і непоширені тощо) [7]. Однак якщо йдеться про сучасні українські пісні, то цей аспект залишається малодослідженим.

В українській науковій літературі теоретичні питання зв'язності широко висвітлювали у своїх працях К. Рябова, О. Леднік, О. Станіслав, О. Селіванова та ін.

Мета статті – комплексно проаналізувати граматичні засоби вираження зв'язності в пісні жанру поп «Жовті мальви» і в композиції «Кракен» жанру хіп-хоп.

Матеріали і методи дослідження. Матеріалом дослідження слугує пісня «Жовті мальви» виконавця Wellboy та композиція «Кракен» Міші Правильного. У дослідженні застосовано описовий метод – для характеристики граматичних категорій зв'язності; метод кількісного аналізу – для виявлення частоти вживання засобів зв'язності; зіставний метод – для дослідження спільних і відмінних рис у використанні засобів зв'язності.

Виклад основного матеріалу. У розумінні Р. Богранда, зв'язність – це спосіб, за допомогою якого слова утворюють зв'язки в тексті [8, с. 6]. Таке поєднання слів може бути,

до прикладу, лексичним, граматичним, логічним, стилістичним або асоціативним [2, с. 7]. Зосередимося на граматичному типі зв'язності.

Дослідниця Т. Єщенко аналізує такі граматичні засоби зв'язності тексту: займенники, прислівники, лексичні повтори, синоніми й синонімічні вислови, сполучники й сполучні засоби, однакові видо-часові форми дієслів-присудків, неповні й усічені речення, єдність місця і часу [3, с. 146–147]. У нашій роботі ці засоби диференційовано на морфологічні (займенники, прислівники, сполучники) та синтаксичні (однакові видо-часові форми дієслів-присудків, неповні речення, єдність місця і часу).

Об'єктом нашого дослідження є морфологічні та синтаксичні засоби зв'язності в піснях, поєднаних тематикою російсько-української війни: «Жовті мальви» жанру поп та «Кракен» жанру хіп-хоп, які проаналізовано з погляду граматичної зв'язності.

Перед аналізом засобів вираження зв'язності в композиціях розглянемо тексти цих пісень з урахуванням особливостей їх створення та змістового наповнення для їх глибшого розуміння.

Пісня жанру поп «Жовті мальви» виконавця Wellboу вийшла на платформі «Youtube» 16 грудня 2022 року, у день, коли російські терористи вкотре масовано обстріляли енергетику України. У цьому є деякий символізм, адже композиція, сповнена віри та надії, з'явилася саме тоді, коли українцям було вкрай важливо зберігати спокій і не піддаватися паніці та страху. *Під звуки арти коло хати / Нас буде довго колихати* (ЖМ) – ці слова з пісні знайомі до болю кожному жителю України, оскільки війна стала буденним явищем. Примітно, що в тексті вжито слово «колихати», яке дещо заспокоює і створює контраст на фоні бойових дій.

Недаремно автор удається до образу мальв, оскільки саме ці квіти є символом любові до Батьківщини, оберегом домівки. *І розквітали жовті мальви / Під блакитним небом / Серед зими...* (ЖМ) – ці рядки з приспіву надають слухачеві уявлення про Україну, адже саме блакитний і жовтий кольори формують державний прапор країни, яка потерпає від атак агресора. Також слова про квітучі мальви взимку можна трактувати як те, що в житті трапляються дива, якщо вірити й сподіватися на краще. Продовження приспіву словами *Я бачив в тому всі ознаки / Що у нашім краї зійдемося ми* (ЖМ) резонує з темою розлуки, оскільки багатьом українцям довелося покинути рідні домівки. Проте автор переконаний, що повернення додому є реальним. Ці рядки містять і підтекст кохання, оскільки через війну дехто втратив зв'язок із другою половинкою.

Тематика рідного краю, війни та любові органічно поєднана в тексті композиції, а виконання в жанрі поп робить її ніжною і плавною (через що, власне, поданий жанр і є популярним).

Кардинально протилежною є композиція жанру хіп-хоп «Кракен» Міші Правильного. Якщо попередню пісню можна схарактеризувати як лагідну та спокійну, то тут наявна різкість і водночас сконцентрованість, що насамперед зумовлене специфікою жанру. «Кракен» – військовий підрозділ, названий на честь міфічного морського чудовиська. Бійці підрозділу стали на захист України в перший день повномасштабного вторгнення росіян.

Головний меседж композиції полягає в тому, що війна – річ жахлива, однак поки одні люди боронять рідну землю, то інші або займаються крадіжками, або не хочуть помічати війни: *Рано радіють піраньї / Які на війні муться / Хай скоріше загубляться, бо до них теж / Рано чи пізно дотягнуться щупальця* (КН) – ці рядки з тексту ілюструють, що ті, хто хоче нажитися, не залишаться непокараними, а слова *Якщо ти в кав'ярні із друзями / Тягнеш фільтр чи матчу / І не бачиш війну / Це тому, що зараз за тебе / Її інший хтось бачить* (КН) демонструють, що цивільне життя людей можливе завдяки воїнам, які щодня стримують ворога. Швидке виголошування тексту пісні створює певну напругу й змушує слухача зосередитися на змісті композиції.

Уважаємо за доцільне проаналізувати тексти цих композицій в аспекті зв'язності.

Одним із найважливіших морфологічних засобів вербалізації зв'язності є займенники (він, вона, вони, той і под.), що слугують для уникнення повтору слів, виражених іменною формою: *Я тебе листав, як ту книгу Ніцше / Вона не проста, але ти глибше; І розквітали жовті мальви / Під блакитним небом серед зими / Серед зими / Я бачив в **тому** всі ознаки* (ЖМ); *Тягнеш фільтр чи матчу / І не бачиш війну / Це тому, що зараз за тебе / Її інший хтось*

бачить; Рано радіють піраньї / Які на війні муться / Хай скоріше загубляться, бо до них теж / Рано чи пізно дотягнуться щупальця; «Кракен» може бути добрим, коли ти свій / Але частіше він злий; Наше море дев'ять років / Темне та неспокійне / Робити вигляд, що цього немає / Небезпечне сподійне (КН).

Прислівники (тоді, зараз, тут і под.) як засоби експлікації зв'язності встановлюють часові і просторові зв'язки в тексті: Особливо, коли це зона бойових дій! <...> Ворог не прикурить тут / Але буде під травами (КН).

Важливу роль у творенні зв'язності відіграють сполучники (і, та, а, але і под.), що забезпечують послідовне поєднання контактних речень [1, с. 23] або просто поєднують частини речень. У текстах поданих пісень ужито єднальні сполучники: І спокій не дарує чай із м'яти / Та гори аркушів зім'ятих (ЖМ); Тягнеш фільтр чи матчу / І не бачиш війну (КН). Також у піснях трапляються протиставні сполучники: В той час, коли у них кивали п'яти / А ми продовжуєм стояти (ЖМ); Ворог не прикурить тут / Але буде під травами; То є нормальне й законне право / Жити життя цивільне! / Але є ті, хто робить так (КН).

З-поміж синтаксичних засобів вираження зв'язності особливе місце посідають однакові видо-часові форми дієслів-присудків. У «Жовтих мальвах» – це поєднання дієслів майбутнього часу недоконаного виду з інфінітивними формами дієслів недоконаного виду (Під звуки арти коло хати / Нас буде довго колахати / І ніби це не час любити і співати) (ЖМ). У тексті наявні дієслівні форми минулого часу недоконаного виду (Як тоді, коли ми жили і не рахували дні) (ЖМ). У композиції «Кракен» представлені дієслова-присудки теперішнього часу [Ті, хто крадуть, дуже рано радіють; Якщо ти в кав'ярні із друзями / Тягнеш фільтр чи матчу / І не бачиш війну (КН)] і дієслова-присудки майбутнього часу доконаного виду [Рано радіють піраньї <...> Хай скоріше загубляться, бо до них теж / Рано чи пізно дотягнуться щупальця (КН)].

Не менш важливим синтаксичним засобом творення зв'язності є єдність місця й часу. У композиції жанру поп місце й час конкретно визначені контекстом природи та зими: І розквітали жовті мальви / Під блакитним небом серед зими / Серед зими <...> Мальви взимку не цвітуть, хай говорять (ЖМ). В іншій пісні час також представлений крізь призму пори року, а місце визначають як конкретну географічну локацію: Сотні років по тому / Слобожанщина переосмислила ту легенду / Замість істоти воїни / Що боронять домівки від мраку! / Так однієї весни в Харкові / Виник свій кракен! (КН).

Найменше синтаксичні засоби вираження зв'язності в текстах пісень представлені неповними реченнями. Таке речення наявне в композиції «Кракен», яке за типом є еліптичним: Якщо ти чогось не бачиш / То це не значить, що його не існує! / Ти все правильно зрозумів / Це про війну я (КН).

Результати нашого дослідження, наведені в таблиці 1 і 2, засвідчують, що обидві композиції мають значну кількість засобів граматичної зв'язності. У пісні «Жовті мальви» з морфологічних засобів найбільше репрезентовані сполучники – їхній показник становить 72,7 %. В іншій композиції також домінує цей засіб зв'язності (70,4 %). Найменш представлені в «Кракені» прислівники (3,7 %), а в «Жовтих мальвах» вони взагалі відсутні (0 %).

Серед синтаксичних репрезентантів у «Жовтих мальвах» переважають однакові видо-часові форми дієслів-присудків (66,7 %), тоді як неповні речення відсутні в композиції. Пісня Міші Правильного також багата на однакові видо-часові форми дієслів-присудків (66,6 %), а найменш репрезентованими засобами зв'язності в цій композиції є єдність місця й часу (16,7 %) та неповні речення (16,7 %). Узагальнені кількісні показники представлені в таблицях 1 і 2.

Таблиця 1

Частота використання засобів зв'язності в пісні «Жовті мальви»

(жанр поп)

Засоби граматичної зв'язності	Кількісна репрезентація (%)
Морфологічні засоби	

Займенники	27,3 %
Прислівники	0 %
Сполучники	72,7 %
Синтаксичні засоби	
Однакові видо-часові форми дієслів-присудків	66,7 %
Єдність місця і часу	33,3 %
Неповні речення	0 %

Таблиця 2

**Частота використання засобів зв'язності в пісні «Кракен»
(жанр хіп-хоп)**

Засоби граматичної зв'язності	Кількісна репрезентація (%)
Морфологічні засоби	
Займенники	25,9 %
Прислівники	3,7 %
Сполучники	70,4 %
Синтаксичні засоби	
Однакові видо-часові форми дієслів-присудків	66,6 %
Єдність місця і часу	16,7 %
Неповні речення	16,7 %

Висновки і перспективи. Отже, на основі наявних морфологічних і синтаксичних засобів зв'язності, які загалом досить продуктивно представлені в піснях «Жовті мальви» й «Кракен», визначено, що ці композиції є граматично зв'язними. Незважаючи на жанрові відмінності, для них характерне використання таких засобів вираження зв'язності, як займенники, сполучники, однакові видо-часові форми дієслів-присудків, єдність місця і часу. У «Кракені» також наявний прислівник і неповне речення. Спільним у текстах пісень є те, що засобами вираження зв'язності найчастіше є сполучники й однакові видо-часові форми дієслів-присудків.

Звичайно, такий висновок зроблено на прикладі лише однієї композиції з кожного музичного жанру (поп і хіп-хоп). Перспективу ж убачаємо в зіставному дослідженні корпусів пісенних текстів, що дасть змогу простежити певні тенденції та закономірності.

Список використаної літератури

1. Григор'єва М.-В. Мовні засоби формування когезії у романі Джона Толкієна «Володар перснів». *Мовний простір слов'янського світу: досвід і перспективи : тези доповідей II Всеукраїнської міждисциплінарної конференції студентів, аспірантів і молодих учених*. Київ, 2016. С. 21–24.
2. Єфименко В. А. Дискурсивна характеристика потоку свідомості в англійській мові : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04 / Київський ун-т ім. Т. Шевченка. Київ, 1997. 16 с.
3. Єщенко Т. А. Лінгвістичний аналіз тексту : навч. посіб. Київ : ВЦ «Академія», 2009. 264 с.

4. Корольова Т. М., Жмаєва Н. С., Попова Я. Ю. Когезія та когерентність у перекладі україномовної наукової літератури англійською мовою. *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету ім. К. Д. Ушинського. Лінгвістичні науки*. 2017. № 24. С. 64–76.
5. Літвінова М. М. Лексична когезія в художній прозі Дженні Ерпенбек (в аспекті німецько-українського перекладу). *Закарпатські філологічні студії*. 2021. Вип. 15. С. 153–157.
6. Цолін Д. В. Синтаксична зв'язність поетичного тексту. На матеріалі юдейської літургійної поезії арамейською мовою. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна»*. 2015. № 58. С. 130–135.
7. Чубань Т. В., Кардаш Л. В. Мовне багатство українських народних пісень. *Закарпатські філологічні студії*. 2022. Т. 2. Вип. 21. С. 38–42.
8. De Beaugrande R., Dressler W. Introduction to text linguistics. London & New York: Longman, 1981. 270 p.

Умовні скорочення використаних джерел

ЖМ – Wellboy. «Жовті мальви». URL : <https://www.pisni.org.ua/songs/2465890.html>.

КН – Міша Правильний. «Кракен». URL : <https://www.pisni.org.ua/songs/8491817.html>.

References

1. Hryhorieva, M.-V. (2016). Movni zasoby formuvannia kohezii u romani Dzhona Tolkiena «Volodar persniv» [Linguistic means of cohesion in J. R. R. Tolkien's novel The Lord of the Rings]. In: *Movnyi prostir slovianskoho svitu: dosvid i perspektyvy* [Linguistic space of the Slavic world: experience and prospects]: tezy dopovidei II Vseukrainskoi mizhdystsyplinarnoi konferentsii studentiv, aspirantiv i molodykh uchenykh. Kyiv, 21–24 (in Ukr.).
2. Yefymenko, V. A. (1997). Dyskursyva kharakterystyka potoku svidomosti v anhliiskii movi [Discourse characteristics of the stream of consciousness in English]. Extended abstract of PhD dissertation (Germanic languages). Kyiv, 16 (in Ukr.).
3. Yeshchenko, T. A. (2009). Linhvistychnyi analiz tekstu [Linguistic analysis of the text]. Kyiv: Akademiia, 264 (in Ukr.).
4. Korolova, T. M., Zhmaieva, N. S. & Popova, Ya. Yu. (2017). Koheziia ta koherentnist u perekladі ukrainomovnoi naukovoі literatury anhliiskoiu movoiu [Cohesion and Coherence in English Translation of Ukrainian Scientific Texts]. In: *Naukovyi visnyk Pivdenoukrainskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu im. K. D. Ushynskoho. Linhvistychni nauky* [Scientific Research Issues of South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky. Linguistic Sciences], (24), 64–76 (in Ukr.).
5. Litvinova, M. M. (2021). Leksychna koheziia v khudozhnii prozi Dzhenni Erpenbek (v aspekti nimetsko-ukrainskoho perekladu) [Lexical cohesion in Jenny Erpenbeck's fictional prose (in the aspect of German-Ukrainian translation)]. In: *Zakarpatski filolohichni studii* [Transcarpathian Philological Studies], (15), 153–157 (in Ukr.).
6. Tsolin, D. V. (2015). Syntaksynchna zviyaznist poetychnoho tekstu. Na materialy yudeiskoi liturhiinoi poezii arameiskoiu movoiu [Syntactic coherence of poetical text. On the material of the Jewish liturgical poetry in Aramaic]. In: *Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu «Ostrozka akademiia». Serii filolohichna* [Scientific Notes of the National University of Ostroh Academy. Philology Series]. Ostroh: Vyd-vo Nats. un-tu «Ostrozka akademiia», (58), 130–135 (in Ukr.).
7. Chuban, T. V., & Kardash, L. V. (2022). Movne bahatstvo ukrainskykh narodnykh pisen [Language richness of Ukrainian folk songs]. In: *Zakarpatski filolohichni studii* [Transcarpathian Philological Studies], 21 (2), 38–42 (in Ukr.).
8. De Beaugrande R., & Dressler W. (1981). Introduction to text linguistics. London & New York: Longman, 270 (in Eng.).

Conventional abbreviations of used sources

ZHM – Wellboy. Zhovti Malvy. Available at: <https://www.pisni.org.ua/songs/2465890.html>.

KN – Misha Pravylnyi. Kraken. Available at: <https://www.pisni.org.ua/songs/8491817.html>.

COMPARATIVE ANALYSIS OF COHESIVE DEVICES IN MODERN UKRAINIAN SONGS OF THE HIP-HOP AND POP GENRES

*Andrii Dubyk, Graduate Student of the Department of Ukrainian Language,
Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University
(Kyiv, Ukraine)*

e-mail: andrii.dublik@gmail.com

ORCID: <http://orcid.org/0009-0005-0167-6787>

Abstract. Introduction. Songs play an important role in the life of the modern individual. Today, as millions of Ukrainians suffer from massive attacks by russian aggressors, songs are among the few sources from which Ukrainians draw strength to improve their moral and psychological well-being. Given that people have different tastes, some listen to pop music, while others prefer hip-hop. To assess the quality of songs in

these genres from a linguistic perspective, it is worthwhile to analyze their cohesion, one of the key categories of textual analysis.

The purpose. The aim of this article is to analyze the grammatical cohesive devices in the pop song “Zhovti Malvy” by the singer Wellboy and in the hip-hop song «Kraken», written and performed by Misha Pravylnyi.

Main results of the study. It was determined that in “Zhovti Malvy” and “Kraken” conjunctions are the most represented morphological cohesive devices (72,7 % and 70,4 %, respectively). Adverbs are not represented in the pop song (0 %), whereas in the other song, this cohesive device is the least represented (3,7 %). Among the syntactic cohesive devices in “Zhovti Malvy”, the most frequently used are identical verb-predicate tense-aspect forms (66,7 %), followed by unity of place and time (33,3 %), while incomplete sentences are absent in this song (0 %). In “Kraken”, the most common cohesive devices are identical verb-predicate tense-aspect forms (66,6 %), followed by consistent place and time (16,7 %) and incomplete sentences (16,7 %).

Originality. This is the first study in Ukrainian linguistics to conduct a comparative analysis of songs from different genres with respect to cohesion.

Conclusions and prospects for further research. It has been established that the analyzed musical compositions are grammatically cohesive, as they are sufficiently represented by morphological and syntactic cohesive devices, which maintain the unity of sentences within the texts. Future research could focus on examining cohesive devices within song text corpora, particularly in the hip-hop and pop genres.

Key words: text cohesion, cohesion, morphological cohesive devices, syntactic cohesive devices, text.

Надійшла до редакції: 02.10.2024

Прийнято до друку: 23.11.2024